

Toerisme

Reisonderzoek

De Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie biedt onpartijdige statistische informatie. De informatie wordt conform de wet verspreid, meer bepaald voor wat betreft de privacy.

De statistieken worden ingedeeld in acht domeinen:

- Algemeen
- Grondgebied en leefmilieu
- Bevolking
- Samenleving
- Economie en financiën
- Landbouw en vergelijkbare activiteiten
- Industrie
- Diensten, handel en vervoer

Alle rechten voorbehouden. Het vertalen, bewerken, reproduceren op welke wijze dan ook, inbegrepen fotografie en microfilm, is niet toegelaten, tenzij met schriftelijke machtiging vanwege de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie. Het citeren van korte uittreksels als toelichting of bewijsvoering in een artikel, een boekbespreking of een boek is evenwel toegestaan, mits de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Verantwoordelijke uitgever: Hans D'Hondt

© 2004, **ALGEMENE DIRECTIE STATISTIEK EN ECONOMISCHE INFORMATIE** | uitgever
B-1000 Brussel – Leuvenseweg 44

Voorwoord

Reizen, zowel in het binnen als in het buitenland, wordt in onze samenleving steeds belangrijker en dit voor zaken of voor vakantie.

Het NIS meet de activiteit in de toeristische sector aan de aanbodzijde en aan de vraagzijde.

Aan de aanbodzijde wordt het aantal overnachtingen in de toeristische logiesvormen geteld.

Over de vraagzijde voerde het Nationaal Instituut voor de Statistiek in 1972, 1974, 1976, 1979 en 1996 een onderzoek uit naar het vakantiegedrag van de Belgische bevolking.

Vanaf 1997 wordt een continu kwartaalenquête doorgevoerd naar de reisgewoonten van de Belgische bevolking.

Volgende karakteristieken van de reis worden onderzocht:

- duur van de reis
- reden van de reis
- bestemming
- type logies
- transportmiddel
- organisatie van de reis
- gemiddelde uitgaven

De karakteristieken voor de reiziger zijn:

- herkomst
- leeftijdsklasse
- geslacht
- socio-economische klasse

Hoe werkt het onderzoek ?

Sedert 1997 is de enquête gebaseerd op een steekproef bij gezinnen die elk kwartaal bevraagd worden. De basisgegevens worden geëxtrapoleerd aan de hand van de socio-economische karakteristieken van de gezinnen.

Deze enquête beantwoordt aan de Europese verplichtingen. De op Europees vlak erkende nomenclaturen en definities worden toegepast. De informatie is geharmoniseerd op Europees niveau en is ook in een ruimere internationale context vergelijkbaar.

Toerisme
Reisonderzoek
2003

Inhoudsopgave

Evolutie

- Evolutie van het aantal vakanties in 1999 - 2003 3
- Evolutie van de populairste bestemmingen 1999 - 2003 3
- Evolutie van de logiesvormen 1999 - 2003 3

Resultaten 2003

- Evolutie van de netto vakantieparticipatiegraad van 2001 tot 2003 7
- Aantal reizen in 2003, bestemming, verblijfsduur en motief..... 8
- Aantal reizen in binnen en buitenland - 2003 9
- Aantal vakanties van 4 nachten en meer volgens de reisorganisatie - 2003 10
- Aantal vakanties van 4 nachten en meer (in %) volgens de reisorganisatie - 2003 -grafiek..... 11
- Aantal vakanties van 4 nachten en meer volgens de belangrijkste logiesvorm - 2003 12
- Aantal vakanties van 4 nachten en meer volgens het vervoermiddel - 2003 14
- Evolutie van het aantal vakanties van 4 nachten en meer volgens het vervoermiddel grafiek 15

Indeling naar herkomst van de reiziger

- Aantal reizen in 2003 naar de herkomst van de reiziger, het motief en de duur van de reis 19
- Aantal reizen in 2003 volgens bestemming, verblijfsduur en motief : procentuele verdeling naar herkomst van de reiziger 19
- Vakanties van 4 nachten en meer volgens de reisorganisatie procentuele verdeling naar herkomst van de reiziger - 2003 20
- Aantal reizen per maand naar herkomst van de reiziger in 2003 21

Internationale gegevens

- Top 10 van de toeristische bestemmingen in de wereld, 2001 - 2002 24
- Vakantiegedrag van de EU-burgers, 2000 24
- Verdeling van de verblijven volgens de vertrekperiode en de duur in 2000..... 25
- Verdeling van de verblijven volgens het gebruikte transportmiddel in 2000 25
- Verdeling van de verblijven volgens de reisorganisatie in 2000 26

Grafieken..... 28

Evolutie

Evolutie van het aantal vakanties in 1999 tot 2003 (1998 = 100)

	1999	2000	2001	2002	2003
Korte vakanties (van 1 tot en met 3 nachten)	93,3	100,0	87,0	87,8	96,5
- in het binnenland	91,8	94,1	89,9	84,6	90,4
- in het buitenland	95,6	109,7	82,1	93,1	106,7
Lange vakanties (4 nachten en meer)	104,9	117,4	104,6	105,2	119,7
- in het binnenland	113,6	103,5	103,1	112,8	122,3
- in het buitenland	102,2	121,7	105,1	102,9	118,9

Evolutie van de populairste bestemmingen 1999 tot 2003 (1998 = 100)

Populairste bestemmingen	1999	2000	2001	2002	2003
Korte vakanties (1 tot en met 3 nachten)					
België	91,8	94,1	89,9	84,6	90,4
Frankrijk	103,9	131,0	90,3	117,6	116,8
Nederland	99,9	85,6	62,9	75,1	114,4
Duitsland	97,4	109,8	88,5	82,7	94,8
Verenigd Koninkrijk	78,9	62,6	64,6	43,6	60,5
Lange vakanties (4 nachten en meer)					
Frankrijk	110,8	134,2	116,6	112,3	118,2
België	113,6	103,5	103,1	112,8	122,3
Spanje	125,8	136,0	132,0	111,8	149,5
Italië	112,4	129,4	115,7	115,5	130,1
Oostenrijk	99,5	124,5	92,2	101,8	134,8
Nederland	81,8	97,4	75,1	62,9	85,8
Turkije	79,4	122,2	131,4	121,5	140,3
Duitsland	89,1	129,9	85,6	149,5	162,1
Zwitserland	78,4	84,0	68,8	75,3	73,3
Griekenland	96,7	74,0	98,9	102,9	105,3

Evolutie van de logiesvormen 1999 - 2003 (1998 = 100)

	1999	2000	2001	2002	2003
Algemeen totaal	97,70	107,76	101,62	98,69	107,91
Hotels	92,8	112,8	109,3	98,6	116,57
Campings	94,9	97,0	91,3	102,9	90,03
Vakantiecentra en - dorpen	87,2	77,8	87,2	75,9	82,99
Andere n.e.g. collectieve verblijfsaccommodatie	88,5	76,7	102,5	106,1	101,82
Gespecialiseerde toeristische accommodatie	102,2	109,0	115,9	113,4	138,20
Gehuurd toeristische woning	110,3	134,9	126,4	114,1	123,84
Tweede verblijf	130,4	119,6	90,0	85,0	82,91
Andere privé-accommodatie	92,5	106,3	83,8	94,5	108,48

Resultaten 2003

Evolutie van de netto vakantieparticipatiegraad

De netto vakantieparticipatiegraad of -intensiteit is het aantal vakantiegangers op 100 inwoners.

Bepaalde vakantiegangers zullen meer dan eenmaal per jaar met vakantie gaan.

De berekeningen zijn gebaseerd op de bevolkingsaantallen 1/1/2001 en 1/1/2002, 1/1/2003

Netto vakantieparticipatiegraad	2001	2002	2003
Brussel Hoofdstedelijk Gewest	53%	54%	57%
Vlaanderen	49%	47%	54%
Wallonië	42%	43%	43%
België	47%	46%	51%

Nota : Aantal vakantiegangers per 100 inwoners. De vakanties kunnen van korte duur zijn (1-3 nachten) of van lange duur (+4 nachten)

Netto vakantieparticipatiegraad voor lange vakanties	2001	2002	2003
Brussel Hoofdstedelijk Gewest	51%	49%	55%
Vlaanderen	45%	43%	50%
Wallonië	38%	39%	38%
België	43%	42%	47%

Nota : Aantal vakantiegangers per 100 inwoners. Het betreft hier uitsluitend de vakanties van lange duur : voor 4 nachten en meer.

Netto vakantieparticipatiegraad voor lange vakanties in het buitenland	2001	2002	2003
Brussel Hoofdstedelijk Gewest	46%	44%	49%
Vlaanderen	38%	35%	43%
Wallonië	32%	34%	34%
België	37%	35%	40%

Nota : Aantal vakantiegangers per 100 inwoners. Het betreft hier uitsluitend de vakanties van lange duur en in het buitenland.

Netto vakantieparticipatiegraad voor lange vakanties, bevolking ouder dan 14 jaar	2001	2002	2003
Brussel Hoofdstedelijk Gewest	49%	47%	55%
Vlaanderen	43%	42%	48%
Wallonië	36%	37%	38%
België	42%	41%	45%

Nota : Aantal vakantiegangers per 100 inwoners ouder dan 14 jaar. Het betreft hier uitsluitend de vakanties van lange duur.

Reisonderzoek

Aantal reizen in 2003, bestemming, verblijfsduur en motief

Bestemming	Reis van 1 tot en met 3 nachten			Reis van 4 nachten en meer		
	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme
Algemeen totaal	4.547.940	3.940.662	607.278	8.500.610	8.238.228	262.382
Totaal E.U.	4.456.552	3.898.003	558.549	6.879.349	6.744.678	134.671
België	2.394.038	2.302.127	91.911	2.008.383	1.995.166	13.217
Frankrijk	978.320	794.479	183.841	1.965.713	1.925.006	40.707
Spanje	45.952	29.368	16.584	1.059.050	1.045.029	14.021
Duitsland	239.429	184.299	55.130	291.176	271.022	20.154
Italië	77.588	61.422	16.166	504.239	490.718	13.521
Oostenrijk	11.055	8.589	2.466	334.224	331.522	2.702
Verenigd Koninkrijk	161.661	94.367	67.294	59.521	52.969	6.552
G.H. Luxemburg	83.099	67.803	15.296	36.774	36.345	429
Griekenland	4.836		4.836	223.919	216.811	7.108
Ierland	8.510	2.728	5.782	33.002	32.416	586
Denemarken	10.759	5.049	5.710	26.514	24.930	1.584
Nederland	408.815	341.542	67.273	213.154	208.827	4.327
Portugal	9.530	631	8.899	95.129	92.009	3.120
Zweden	15.153	2.740	12.413	25.550	20.002	5.548
Finland	7.807	2.859	4.948	3.001	1.906	1.095
Totaal niet E.U. -landen	91.388	42.659	48.729	1.621.261	1.493.550	127.711
Noorwegen	631	631		16.846	13.646	3.200
Zwitserland	25.485	9.426	16.059	183.553	179.963	3.590
Turkije	3.224		3.224	260.506	256.660	3.846
Polen	11.418	1.592	9.826	22.436	18.477	3.959
Tsjechië	4.815	2.335	2.480	35.233	25.326	9.907
Slovakije	917		917	2.132	1.215	917
Hongarije	9.965	8.101	1.864	29.404	27.177	2.227
Andere Europese landen	23.002	17.390	5.612	215.715	188.770	26.945
Afrika	6.693	3.184	3.509	524.018	508.992	15.026
Noord-Amerika	1.594		1.594	90.769	61.876	28.893
Centraal- en Zuid-Amerika	1.191		1.191	132.285	129.143	3.142
Azië	2.453		2.453	107.058	80.999	26.059
Australië en Oceanië				1.306	1.306	

Aantal reizen in binnen- en buitenland - 2003

	Binnenland					
	Reis van 1 tot en met 3 nachten			Reis van 4 nachten en meer		
	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme
Totaal	2.372.782	2.283.341	89.441	1.986.134	1.976.491	9.643
Januari	106.725	96.985	9.740	31.046	30.558	488
Februari	199.726	183.344	16.382	34.946	33.267	1.679
Maart	237.755	225.073	12.682	71.784	70.105	1.679
April	212.134	209.621	2.513	175.161	173.052	2.109
Mei	214.093	206.083	8.010	138.842	138.842	
Juni	194.104	186.497	7.607	145.593	143.448	2.145
Juli	198.709	198.709		545.271	545.271	
Augustus	242.577	239.573	3.004	418.245	418.245	
September	203.403	193.509	9.894	103.891	103.654	237
Oktober	213.428	206.291	7.137	101.748	101.748	
November	170.050	161.008	9.042	99.842	99.842	
December	180.078	176.648	3.430	119.765	118.459	1.306

	Buitenland					
	Reis van 1 tot en met 3 nachten			Reis van 4 nachten en meer		
	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme
Totaal	2.175.158	1.657.321	517.837	6.514.476	6.261.737	252.739
Januari	95.635	59.525	36.110	185.819	161.586	24.233
Februari	111.894	70.059	41.835	197.378	181.003	16.375
Maart	206.383	145.284	61.099	327.003	297.118	29.885
April	206.604	164.477	42.127	479.363	458.865	20.498
Mei	251.864	199.246	52.618	408.951	395.679	13.272
Juni	161.583	118.125	43.458	743.108	714.831	28.277
Juli	165.742	141.486	24.256	1.790.736	1.779.873	10.863
Augustus	233.106	217.119	15.987	1.025.393	1.010.766	14.627
September	223.658	171.839	51.819	483.450	453.485	29.965
Oktober	164.162	106.156	58.006	340.726	305.810	34.916
November	159.524	109.811	49.713	149.664	134.761	14.903
December	195.003	154.194	40.809	382.885	367.960	14.925

Reisonderzoek

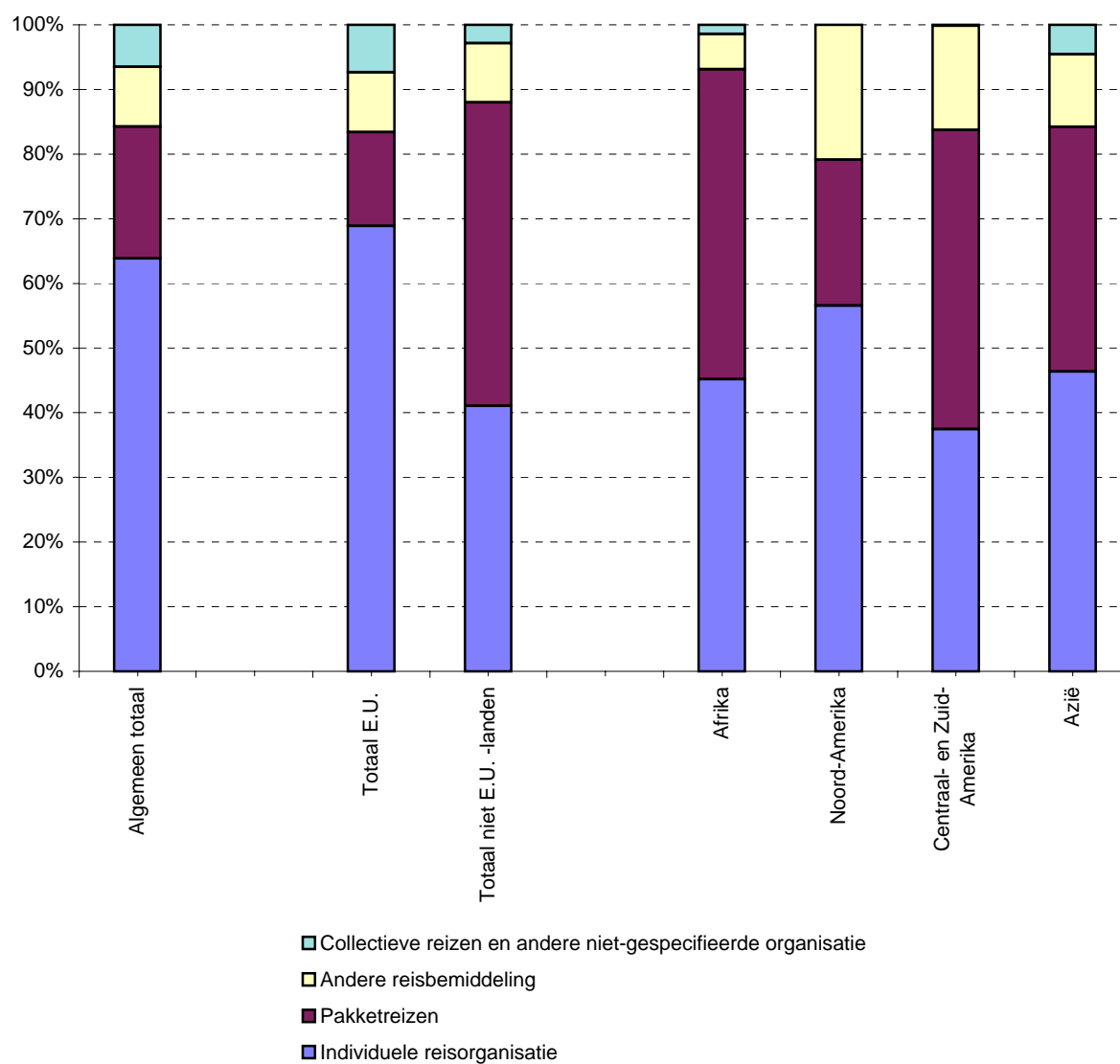
Aantal vakanties van 4 nachten en meer volgens de reisorganisatie - 2003

Bestemming	Totaal	Individuele reisorganisatie	Pakket-reizen	Andere reisbemid-deling	Collectieve reizen en andere niet-gespecificeerde organisatie
Algemeen totaal	8.238.228	5.261.345	1.679.265	761.332	536.286
Totaal E.U.	6.744.678	4.647.914	978.105	624.525	494.134
België	1.995.166	1.686.866	7.366	41.619	259.315
Frankrijk	1.925.006	1.515.021	102.882	183.440	123.663
Spanje	1.045.029	439.593	470.500	119.390	15.546
Duitsland	271.022	156.802	38.763	63.239	12.218
Italië	490.718	295.097	90.917	63.207	41.497
Oostenrijk	331.522	188.812	51.972	75.291	15.447
Verenigd Koninkrijk	52.969	39.528	2.449	6.517	4.475
G.H. Luxemburg	36.345	33.341		3.004	
Griekenland	216.811	33.379	170.646	10.952	1.834
Ierland	32.416	23.436		8.686	294
Denemarken	24.930	22.341		2.589	
Nederland	208.827	167.093		30.873	10.861
Portugal	92.009	36.605	39.606	8.686	7.112
Zweden	20.002	8.094	3.004	7.032	1.872
Finland	1.906	1.906			
Totaal niet E.U. -landen	1.493.550	613.431	701.160	136.807	42.152
Noorwegen	13.646	11.302	2.344		
Zwitserland	179.963	111.709	26.932	23.619	17.703
Turkije	256.660	44.744	182.295	29.621	
Polen	18.477	14.658	1.136	249	2.434
Tsjechië	25.326	7.044	8.830	631	8.821
Slovakije	1.215	1.215			
Hongarije	27.177	21.206	4.910	1.061	
Andere Europese landen	188.770	50.684	124.839	11.160	2.087
Afrika	508.992	229.914	244.193	27.632	7.253
Noord-Amerika	61.876	35.007	13.963	12.906	
Centraal- en Zuid-Amerika	129.143	48.384	59.784	20.817	158
Azië	80.999	37.564	30.628	9.111	3.696
Australië en Oceanië	1.306		1.306		

Aantal vakanties van 4 nachten en meer volgens de reisorganisatie - 2003

	Individuele reisorganisatie	Pakketreizen	Andere reisbemiddeling	Collectieve reizen en andere niet- gespecificeerde organisatie
Algemeen totaal	63,9%	20,4%	9,2%	6,5%
Totaal E.U.	68,9%	14,5%	9,3%	7,3%
Totaal niet E.U. -landen	41,1%	46,9%	9,2%	2,8%
Afrika	45,2%	48,0%	5,4%	1,4%
Noord-Amerika	56,6%	22,6%	20,9%	
Centraal- en Zuid-Amerika	37,5%	46,3%	16,1%	0,1%
Azië	46,4%	37,8%	11,2%	4,6%

Reisonderzoek

Aantal vakanties van 4 nachten en meer volgens de belangrijkste logiesvorm

Bestemming	Totaal	Hotels	Campings	Vakantiedorpen en -centra
Algemeen totaal	8.238.228	3.068.755	566.517	497.882
Totaal E.U.	6.744.678	2.258.370	552.517	471.657
België	1.995.166	209.476	96.127	238.486
Frankrijk	1.925.006	524.585	262.763	93.188
Spanje	1.045.029	620.986	89.228	731
Duitsland	271.022	166.205	13.174	21.938
Italië	490.718	228.602	55.953	20.164
Oostenrijk	331.522	194.765		4.499
Verenigd Koninkrijk	52.969	10.309	917	2.190
G.H. Luxemburg	36.345	5.166	15.469	3.004
Griekenland	216.811	189.440	490	
Ierland	32.416	5.844		
Denemarken	24.930	2.299		3.588
Nederland	208.827	27.949	17.721	83.575
Portugal	92.009	56.178	675	294
Zweden	20.002	14.660		
Finland	1.906	1.906		
Totaal niet E.U. -landen	1.493.550	810.385	14.000	26.225
Noorwegen	13.646	8.263	2.462	
Zwitserland	179.963	50.503		11.525
Turkije	256.660	184.735		1.269
Polen	18.477	2.910		
Tsjechië	25.326	17.662	1.306	
Slovakije	1.215	1.215		
Hongarije	27.177	9.139		
Andere Europese landen	188.770	123.657	4.420	413
Afrika	508.992	253.003	3.004	10.424
Noord-Amerika	61.876	26.869		
Centraal- en Zuid-Amerika	129.143	88.939	1.502	2.594
Azië	80.999	43.490		
Australië en Oceanië	1.306		1.306	

(1) : De verblijfsaccommodatie waar de meeste overnachtingen werden doorgebracht tijdens de reis is de belangrijkste logiesvorm.

(2) : Bv. kamers bij particulieren, bed en breakfast, ...

(3) : Bv. kuurinrichtingen, conferentiecentra,.....

(4) : Bv. logement bij familie, vrienden,...

2003 ⁽¹⁾

Andere n.e.g. collectieve verblijfsaccommodatie ⁽²⁾	Gespecialiseerde toeristische accommodatie ⁽³⁾	Gehuurde toeristische woning	Tweede verblijf	Andere privé-accommodatie ⁽⁴⁾	Bestemming
613.834	246.245	1.327.313	431.745	1.485.937	Algemeen totaal
557.357	203.185	1.259.205	427.489	1.014.898	Totaal E.U.
158.861	132.733	505.264	318.095	336.124	België
210.960	33.027	419.948	75.378	305.157	Frankrijk
11.023	1.906	188.898	8.911	123.346	Spanje
26.881	6.132	17.915		18.777	Duitsland
16.974	4.799	64.913	6.630	92.683	Italië
91.130		23.567		17.561	Oostenrijk
11.384		1.500		26.669	Verenigd Koninkrijk
		12.006		700	G.H.Luxemburg
1.872	10.912	3.585	852	9.660	Griekenland
20.582			2.940	3.050	Ierland
		4.131	1.306	13.606	Denemarken
5.709	9.470	10.974	10.788	42.641	Nederland
675	2.334	6.504	2.589	22.760	Portugal
1.306	1.872			2.164	Zweden
					Finland
56.477	43.060	68.108	4.256	471.039	Totaal niet E.U.-landen
				2.921	Noorwegen
15.104		37.603	1.262	63.966	Zwitserland
731		2.601		67.324	Turkije
4.496				11.071	Polen
6.358					Tsjechië
					Slovakije
		6.613		11.425	Hongarije
4.716	13.584	1.184	1.184	39.612	Andere Europese landen
2.585	18.762	11.997	1.810	207.407	Afrika
6.615	6.355	3.588		18.449	Noord-Amerika
11.578	3.053	4.522		16.955	Centraal- en Zuid-Amerika
4.294	1.306			31.909	Azië
					Australië en Oceanië

Reisonderzoek

Aantal vakanties van 4 nachten en meer volgens het vervoermiddel - 2003⁽¹⁾

Bestemming	Totaal	Vliegtuig	Boot	Trein	Autobus, autocar	Privé- of gehuurde voertuigen	Andere
Algemeen totaal	8.238.228	1.962.614	78.863	409.690	642.253	5.140.800	4.008
Totaal E.U.	6.744.678	1.009.469	40.919	362.636	536.970	4.790.913	3.771
België	1.995.166			128.480	106.235	1.759.820	631
Frankrijk	1.925.006	71.364	8.877	131.955	112.774	1.597.813	2.223
Spanje	1.045.029	508.733	1.906	8.091	150.567	375.732	
Duitsland	271.022	4.431	2.190	11.303	31.027	221.154	917
Italië	490.718	127.565	4.068	12.930	60.585	285.570	
Oostenrijk	331.522	12.755		12.402	56.145	250.220	
Verenigd Koninkrijk	52.969	11.051		15.567	294	26.057	
G.H. Luxemburg	36.345			700		35.645	
Griekenland	216.811	175.098	14.225	1.872	5.083	20.533	
Ierland	32.416	14.495	183			17.738	
Denemarken	24.930	8.850			631	15.449	
Nederland	208.827		9.470	37.919	11.757	149.681	
Portugal	92.009	67.670		1.417		22.922	
Zweden	20.002	5.551			1.872	12.579	
Finland	1.906	1.906					
Totaal niet E.U.-landen	1.493.550	953.145	37.944	47.054	105.283	349.887	237
Noorwegen	13.646	3.158	5.682	1.894	2.344	568	
Zwitserland	179.963	14.907		28.859	5.381	130.816	
Turkije	256.660	228.079			568	28.013	
Polen	18.477	4.601			4.964	8.912	
Tsjechië	25.326	1.932		1.906	18.156	3.332	
Slovakije	1.215	1.215					
Hongarije	27.177	6.002			3.781	17.157	237
Andere Europese landen	188.770	120.118	8.186	8.099	25.457	26.910	
Afrika	508.992	351.120	16.366	5.151	27.796	108.559	
Noord-Amerika	61.876	46.992	3.351		1.184	10.349	
Centraal- en Zuid-Amerika	129.143	104.200	4.359		8.842	11.742	
Azië	80.999	70.821		1.145	6.810	2.223	
Australië en Oceanië	1.306					1.306	

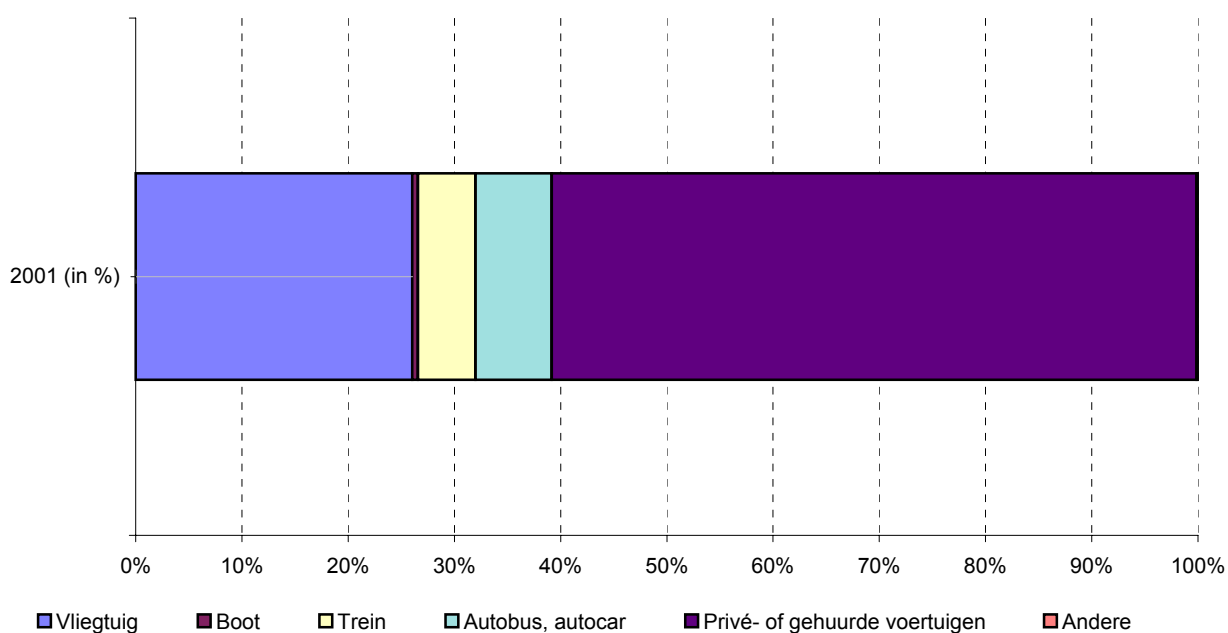
(1) Het transportmiddel waarmee de reiziger het langst onderweg is.

Evolutie van het aantal vakanties van 4 nachten en meer volgens het vervoermiddel

	Vliegtuig	Boot	Trein	Autobus, autocar	Privé- of gehuurde voertuigen	Andere
2001 (in %)	26,04	0,55	5,42	7,17	60,70	0,13
2002 (in %)	24,31	0,38	4,54	7,18	63,49	0,10
2003 (in %)	23,82	0,96	4,97	7,80	62,40	0,05

	Totaal	Vliegtuig	Boot	Trein	Autobus, autocar	Privé- of gehuurde voertuigen	Andere
2001 (absolute cijfers)	7.203.284	1.875.657	39.310	390.634	516.212	4.372.411	9.060
2002 (absolute cijfers)	7.243.613	1.761.219	27.345	328.560	520.369	4.599.115	7.005
2003 (absolute cijfers)	8.238.228	1.962.614	78.863	409.690	642.253	5.140.800	4.008

(1) Het transportmiddel waarmee de reiziger het langst onderweg is.

Indeling naar herkomst van de reiziger

Aantal reizen in 2003 naar de herkomst van de reiziger, het motief en de duur van de reis

Herkomst	Reis van 1 tot en met 3 nachten			Reis van 4 nachten en meer		
	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme
Totaal	4.547.940	3.940.662	607.278	8.500.610	8.238.228	262.382
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	720.877	591.522	129.355	1.087.207	1.042.232	44.975
Vlaams Gewest	2.659.633	2.331.032	328.601	5.213.127	5.063.428	149.699
Waals Gewest	1.167.430	1.018.108	149.322	2.200.276	2.132.568	67.708

Aantal reizen in 2003 volgens bestemming, verblijfsduur en motief : procentuele verdeling naar herkomst van de reiziger

Herkomst en bestemming	Reis van 1 tot en met 3 nachten			Reis van 4 nachten en meer		
	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme	Totaal	Vakantie	Zaken- toerisme
Vlaams Gewest						
Bestemming						
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
België	53,2	58,7	13,9	24,9	25,5	4,5
Totaal E.U. (exclusief België)	44,6	40,1	76,6	55,3	55,9	35,2
Rest van de wereld	2,2	1,2	9,5	19,8	18,6	60,3
Waals Gewest						
Bestemming						
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
België	50,2	53,8	26,2	20,6	21,1	5,3
Totaal E.U. (exclusief België)	48,4	45,2	69,9	64,9	64,9	64,5
Rest van de wereld	1,4	1,0	4,0	14,5	14,1	30,2
Brussels Hoofdstedelijk Gewest						
Bestemming						
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
België	54,6	65,3	5,7	23,7	24,4	6,4
Totaal E.U. (exclusief België)	43,2	34,0	85,4	51,5	51,3	55,7
Rest van de wereld	2,2	0,7	9,0	24,9	24,3	37,9

Reisonderzoek

Vakanties van 4 nachten en meer volgens de reisorganisatie : procentuele verdeling naar herkomst van de reiziger - 2003

Herkomst en bestemming	Totaal	Individuele reis-organisatie	Pakketreizen	Andere reisbemiddeling	Collectieve reizen en andere niet-gespecificeerde organisatie
Vlaams Gewest					
Bestemming					
België	100	83,2	0,3	2,2	14,3
Totaal E.U. (exclusief België)	100	54,9	24,2	15,3	5,6
Rest van de wereld	100	35,1	52,9	9,3	2,6
Waals Gewest					
Bestemming					
België	100	85,3	0,1	1,4	13,1
Totaal E.U. (exclusief België)	100	72,5	14,7	8,6	4,2
Rest van de wereld	100	44,5	43,9	7,0	4,7
Brussels Hoofdstedelijk Gewest					
Bestemming					
België	100	90,1	0,9	2,6	6,4
Totaal E.U. (exclusief België)	100	75,7	15,3	5,5	3,6
Rest van de wereld	100	59,1	28,2	11,3	1,4

Aantal reizen per maand naar herkomst van de reiziger in 2003

	Binnenland								
	Vlaams Gewest			Waals Gewest			Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Vakantie (1)	%	Totaal (2)	Vakantie (1)	%	Totaal (2)	Vakantie (1)	%	Totaal (2)
Totaal	2.632.663	100	2.678.905	988.602	100	1.031.259	638.567	100	648.752
Januari	58.475	2,2	60.347	30.599	3,1	37.146	38.469	6,0	40.278
Februari	120.845	4,6	130.059	41.591	4,2	48.869	54.175	8,5	55.744
Maart	187.950	7,1	191.796	59.037	6,0	67.761	48.191	7,5	49.982
April	170.784	6,5	172.656	138.062	14,0	140.575	73.827	11,6	74.064
Mei	245.698	9,3	250.578	50.927	5,2	54.057	48.300	7,6	48.300
Juni	203.983	7,7	205.044	72.679	7,4	80.108	53.283	8,3	54.545
Juli	498.175	18,9	498.175	165.386	16,7	165.386	80.419	12,6	80.419
Augustus	430.154	16,3	433.158	147.123	14,9	147.123	80.541	12,6	80.541
September	182.241	6,9	188.431	70.579	7,1	73.415	44.343	6,9	45.448
Oktober	186.114	7,1	191.013	81.084	8,2	82.060	40.841	6,4	42.103
November	195.759	7,4	200.853	35.519	3,6	38.743	29.572	4,6	30.296
December	152.485	5,8	156.795	96.016	9,7	96.016	46.606	7,3	47.032

	Buitenland								
	Vlaams Gewest			Waals Gewest			Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Vakantie (1)	%	Totaal (2)	Vakantie (1)	%	Totaal (2)	Vakantie (1)	%	Totaal (2)
Totaal	4.761.797	100	5.193.855	2.162.074	100	2.336.447	995.187	100	1.159.332
Januari	131.687	2,8	158.003	49.962	2,3	63.388	39.462	4,0	60.063
Februari	155.185	3,3	183.317	69.204	3,2	83.697	26.673	2,7	42.258
Maart	220.471	4,6	267.297	164.324	7,6	192.857	57.607	5,8	73.232
April	363.796	7,6	396.386	170.632	7,9	189.253	88.914	8,9	100.328
Mei	421.960	8,9	458.838	139.589	6,5	157.682	33.376	3,4	44.295
Juni	478.369	10,0	525.003	259.679	12,0	273.801	94.908	9,5	105.887
Juli	1.138.549	23,9	1.161.168	510.314	23,6	515.666	272.496	27,4	279.644
Augustus	751.502	15,8	765.393	331.724	15,3	344.850	144.659	14,5	148.256
September	421.540	8,9	473.058	138.147	6,4	153.155	65.637	6,6	80.895
Oktober	269.233	5,7	328.266	87.359	4,0	98.765	55.374	5,6	77.857
November	131.738	2,8	175.511	76.968	3,6	82.908	35.866	3,6	50.769
December	277.767	5,8	301.615	164.172	7,6	180.425	80.215	8,1	95.848

(1) : inbegrepen de korte en lange vakanties

(2) : totaal van alle reizen, ook de zakenreizen

Internationale gegevens

Reisonderzoek

Top 10 van de toeristische bestemmingen in de wereld, 2001 - 2002

Land van bestemming	Aankomst internationale toeristen (in miljoenen)	Vershil (%)	Aandeel (%)
	2002	2002/2001	2002
Frankrijk	77,0	2,4	11,0
Spanje	51,7	3,3	7,4
Verenigde Staten	41,9	-6,7	6,0
Italië	39,8	0,6	5,7
China	36,8	11,0	5,2
Verenigd Koninkrijk	24,2	5,9	3,4
Canada	20,1	1,9	2,9
Mexico	19,7	-0,7	2,8
Oostenrijk	18,6	2,4	2,6
Duitsland	18,0	0,6	2,6
wereld	703	2,7	100,0

Bron : World Tourism Organization (WTO), resultaten september 2003

Vakantiegedrag van de EU-burgers, 2000*

Land van herkomst	Netto-participatiegraad (%)	Verdeling van de verblijven naar bestemming (%)			
		In het binnenland		In het buitenland	
		Totaal	Totaal	waarvan binnen de EU	waarvan buiten de EU
België	41,6 ⁽¹⁾	17,9	82,1	73,9	26,1
Denemarken	59,3	30,9	69,1	68,2	31,8
Duitsland	76,9	34,0	66,0	66,2	33,8
Griekenland ⁽³⁾	56,0 ⁽⁴⁾	95,5	4,5	43,4	56,6
Spanje	37,3	89,7	10,3	59,4	40,6
Frankrijk	-	-	-	-	-
Ierland	-	39,9	60,1	79,4	20,6
Italië	46,3	77,2	22,8	55,3	44,7
G.H. Luxemburg	61,1 ⁽¹⁾	0,4	99,6	79,8	20,2
Nederland	67,9	37,0	63,0	74,7	25,3
Oostenrijk	54,0	31,8	68,2	54,0	46,0
Portugal	31,2	82,0	18,0	74,2	25,8
Finland	51,9	71,4	28,6	61,0	39,0
Zweden ⁽⁴⁾	61,8	69,9	30,1	67,3	32,7
Verenigd Koninkrijk ⁽²⁾	60,9	55,0	45,0	65,8	34,2

Uitleg : (1)=2001, (2)=1999, (3)=1998, (4)=1997

* : % van de bevolking vanaf 14 jaar die gedurende het jaar minstens 1 verblijf van 4 nachten of meer buitenshuis hebben doorgebracht

Bron : EUROSTAT, Les vacances des Européens, Statistiques en bref, Thème 4 - 15/2002

Verdeling van de verblijven volgens de vertrekperiode en de duur in 2000* in verhouding tot het totaal aantal verblijven

Land van herkomst	Hoogseizoen		Laagseizoen		Gemiddelde duur (4 tot 14 nachten)		
	Maand	%	Maand	%	Totaal	4 tot 7 nachten	8 tot 14 nachten
België	Juli-Aug	42,6	Jan-Feb	6,5	77,5	41,5	36,0
Denemarken	Juni-Juli	40,0	Nov-Dec	8,1	89,6	64,0	25,6
Duitsland	Juli-Aug	29,2	Nov-Dec	9,5	83,8	41,1	42,7
Griekenland ⁽²⁾	Juli-Aug	62,2	Okt-Nov	1,4	71,0	44,2	26,8
Spanje	Aug-Sept	46,7	Feb-Maart	5,9	74,2	48,3	25,9
Frankrijk	-	-	-	-	-	-	-
Ierland ⁽²⁾	Juli-Aug	41,1	Jan-Feb	5,1	69,7	53,2	16,5
Italië	Juli-Aug	54,9	Okt-Nov	5,1	78,1	49,6	28,5
G.H. Luxemburg	Juli-Aug	32,6	Okt-Nov	9,1	81,5	48,2	33,3
Nederland	Juli-Aug	39,7	Nov-Dec	5,6	74,9	44,4	30,5
Oostenrijk	Juli-Aug	43,6	Nov-Dec	4,6	87,4	56,2	31,2
Portugal	Juli-Aug	47,7	Jan-Feb	3,3	78,7	47,6	31,1
Finland	Juni-Juli	33,0	Okt-Nov	10,8	93,3	76,1	17,2
Zweden ⁽³⁾	Juli-Aug	41,2	Okt-Nov	7,4	91,7	70,6	21,1
Verenigd Koninkrijk ⁽¹⁾	Juli-Aug	35,7	Jan-Feb	5,8	92,0	60,8	31,2

Verdeling van de verblijven volgens het gebruikte transportmiddel in 2000*

Land van herkomst	Eigen voertuig	Vliegtuig	Trein	Autobus	Boot
België	58,5	29,6	4,5	6,2	1,1
Denemarken	45,0	35,7	5,6	10,3	3,2
Duitsland	50,3	31,7	7,0	9,8	-
Griekenland ⁽²⁾	56,9	6,8	1,3	11,7	23,1
Spanje	68,3	12,7	5,5	11,3	1,9
Frankrijk	69,6	10,9	13,4	4,3	0,9
Ierland ⁽²⁾	-	-	-	-	-
Italië	61,8	16,9	10,5	5,3	5,4
G.H. Luxemburg	46,3	40,0	5,1	6,1	0,9
Nederland	65,9	22,8	3,4	6,4	1,4
Oostenrijk	50,1	32,8	5,4	9,9	0,4
Portugal	69,0	15,8	3,4	10,0	1,5
Finland	53,5	23,9	11,1	5,6	5,2
Zweden ⁽³⁾	61,1	22,2	7,6	6,5	2,4
Verenigd Koninkrijk ⁽¹⁾	48,1	37,7	4,7	7,6	1,6

Uitleg : (1)=1999, (2)=1998, (3)=1997

* : % van de bevolking vanaf 14 jaar die gedurende het jaar minstens 1 verblijf van 4 nachten of meer buitenshuis hebben doorgebracht

Bron : EUROSTAT, Les vacances des Européens, Statistiques en bref, Thème 4 - 15/2002

Reisonderzoek

Verdeling van de verblijven volgens de reisorganisatie in 2000*

Land van herkomst	Zelf georganiseerd	Reisagentschap/ Touroperator				Niet georganiseerd	Niet gespecificeerd
		Totaal	waarvan				
			Pakketreizen	Andere			
België	62,8	31,9	73,8	26,2	-	5,3 ⁽³⁾	
Denemarken	54,2	45,8	67,7	32,3	-	-	
Duitsland	56,6	43,4	84,5	15,5	-	-	
Griekenland ⁽¹⁾	81,9	2,2	56,2	43,8	14,5	1,4	
Spanje	18,2	22,5	45,6	54,4	56,7	2,6	
Frankrijk	-	-	-	-	-	-	
Ierland	-	-	-	-	-	-	
Italië	30,8	22,7	59,5	40,5	46,0	0,5	
G.H. Luxemburg	30,8	44,7	46,6	53,4	24,4	0,1	
Nederland	37,9	37,5	62,1	37,9	24,2	0,4	
Oostenrijk	64,8	35,2	77,6	22,4	-	-	
Portugal	45,2	14,8	34,9	65,1	39,9	0,1	
Finland	17,4	24,1	70,9	29,1	5,0	53,5	
Zweden ⁽²⁾	33,5	66,5	72,6	27,4	-	-	
Verenigd Koninkrijk	-	-	-	-	-	-	

Uitleg : (1)=1999, (2)=1998, (3)=1997

* : % van de bevolking vanaf 14 jaar die gedurende het jaar minstens 1 verblijf van 4 nachten of meer buitenshuis hebben doorgebracht

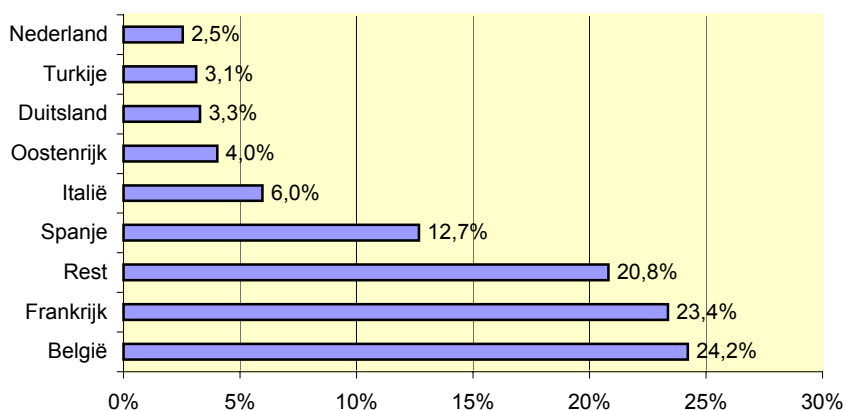
Bron : EUROSTAT, Les vacances des Européens, Statistiques en bref, Thème 4 - 15/2002

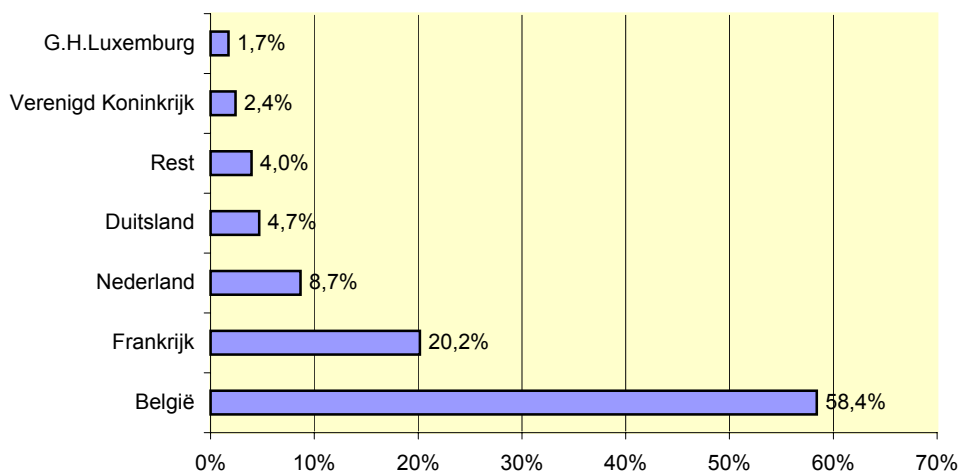
Grafieken

Grafieken

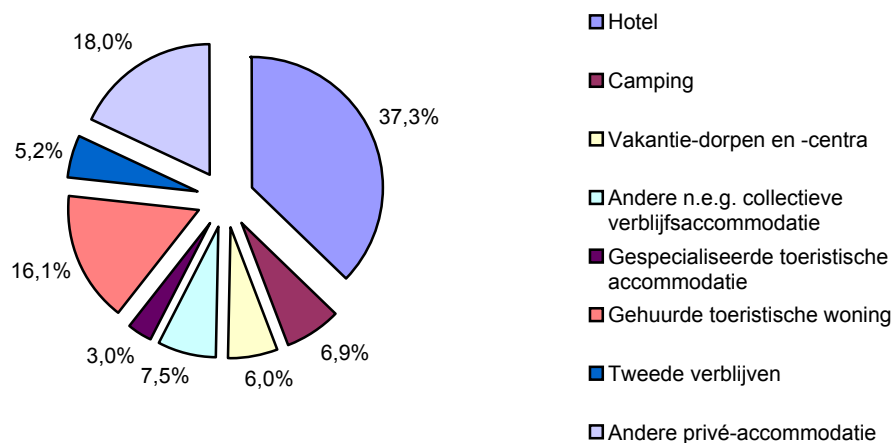
Lange vakanties volgens bestemming - 2003 (in %)

Korte vakanties volgens bestemming - 2003 (in %)

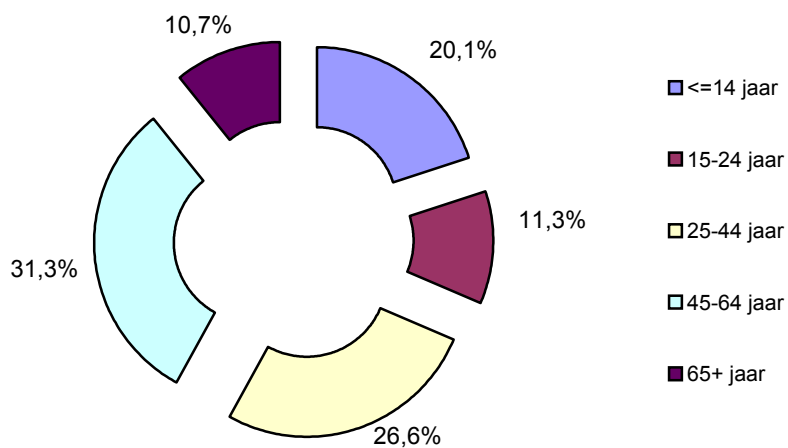

Lange vakanties volgens logiesvorm - 2003 (in %)

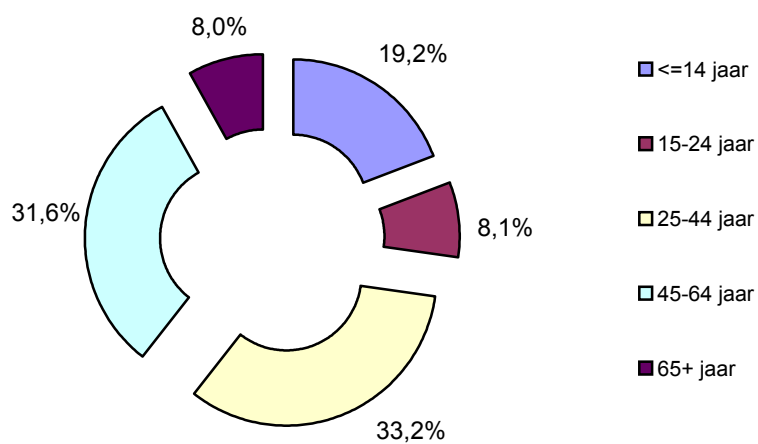

Grafieken

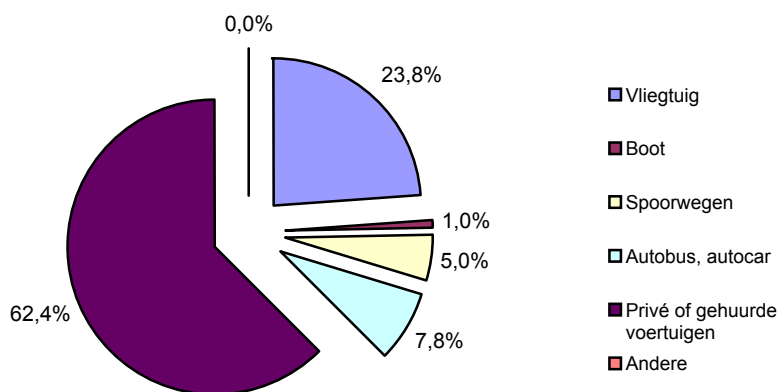
Lange vakanties per leeftijdsklas van de reiziger - 2003 (in %)

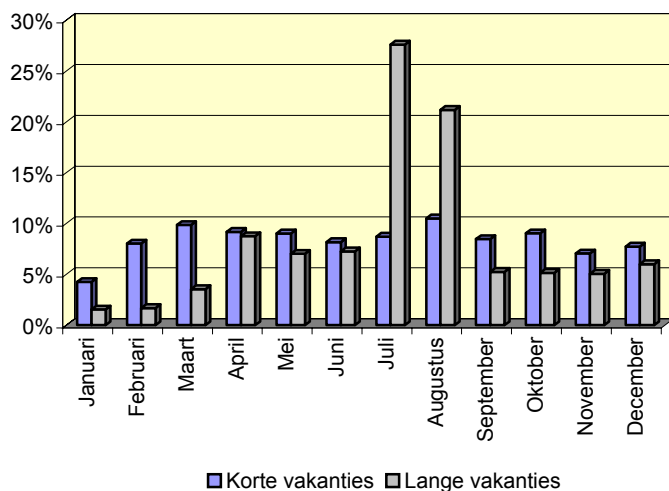
Korte vakanties per leeftijdsklas van de reiziger - 2003 (in %)

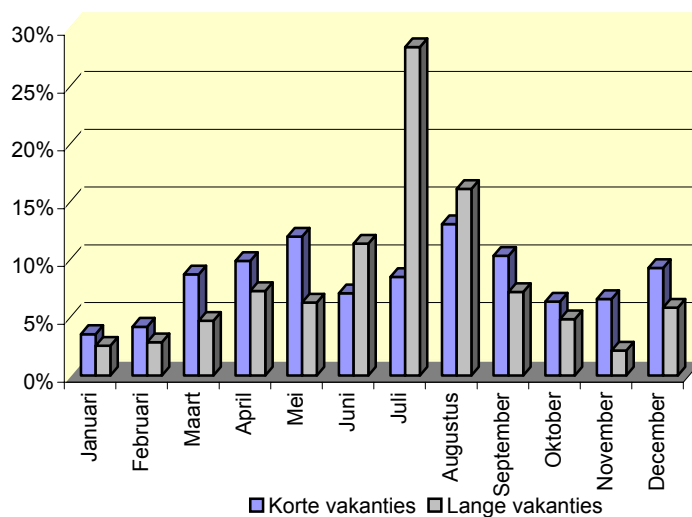
Lange vakanties volgens gebruikte vervoersmiddel - 2003 (in %)

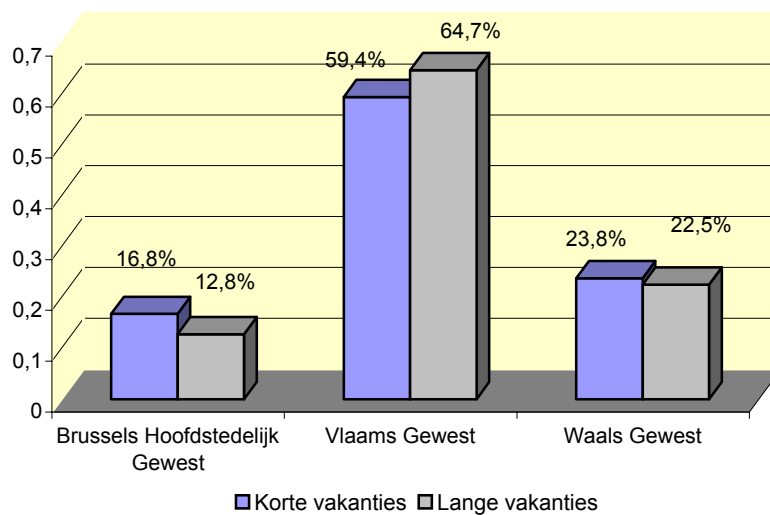
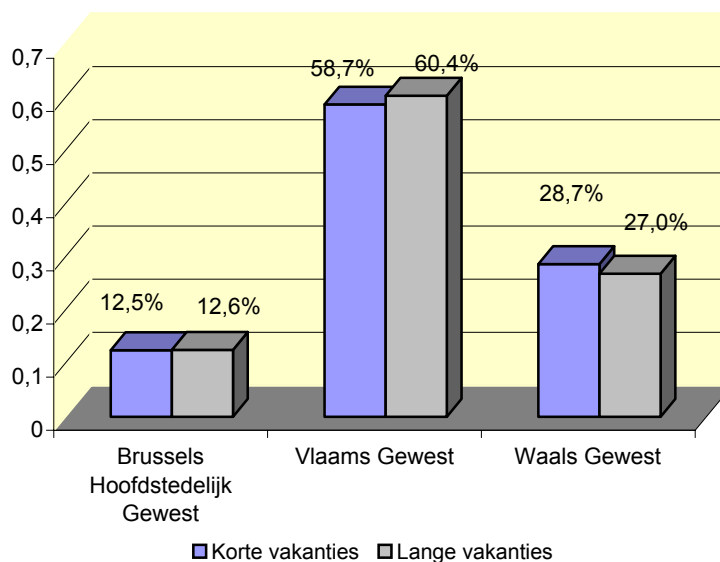

Binnenlandse vakanties per maand - 2003(in %)

Buitenlandse vakanties per maand - 2003 (in %)

Binnenlandse vakanties volgens herkomst van de reiziger - 2003 (in %)**Buitenlandse vakanties volgens herkomst van de reiziger - 2003 (in %)**

Informatie

Waar vindt u de statistische informatie ?

In vijf grote steden van het land heeft het publiek toegang tot:

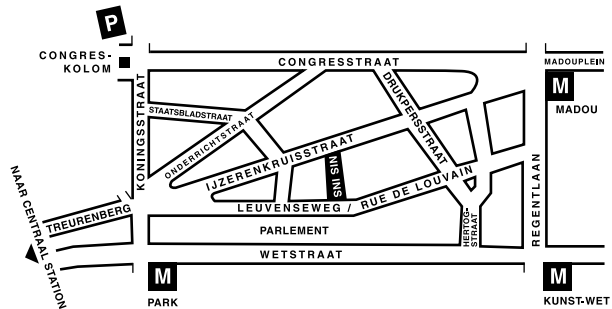
- ◇ Jaarboeken, gespecialiseerde publicaties en een selectie van diskettes en cd-rom's.
- ◇ Een leeszaal, waar men onze publicaties maar ook statistische publicaties van andere ministeries en Belgische en internationale instellingen kan raadplegen.

Al onze bibliotheken zijn op werkdagen open van 9 tot 12 en van 13 tot 16 uur.

Brussel

Leuvenseweg 44, 1000 Brussel
tel. 02/548 63 65 – 02/548 63 66 fax 02/548 63 67
e-mail : info@statbel.mineco.fgov.be

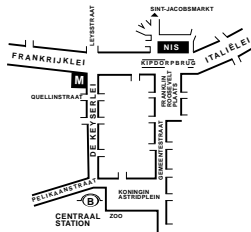
Trein (B) : Centraal Station of station Congres
Metro (M) : lijn 1A en 1B, station Park of Kunst-Wet
lijn 2, station Kunst-Wet of Madou
Tram-Bus : 92, 93, 94 halte Park
65, 66 halte Drukpersstraat
29, 63 halte Congres
Parking (P) : Administratief Centrum (betaalparking)

Antwerpen

Italiëlei 124 - bus 85, 2000 Antwerpen
tel. 03/229 07 00 fax 03/233 28 30
e-mail : info.antwerpen@statbel.mineco.fgov.be

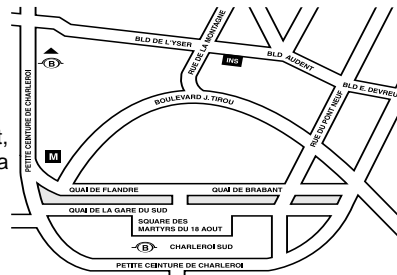
Trein (B) : Centraal Station
Metro (M) : halte Opera
Tram-Bus : vlakbij (Fr. Rooseveltplaats)

Charleroi

Tour Biarent, Bd Audent 14/5., 6000 Charleroi
tel. 071/ 27.44.14 fax 071/ 27.44.19
e-mail : info.charleroi@statbel.mineco.fgov.be

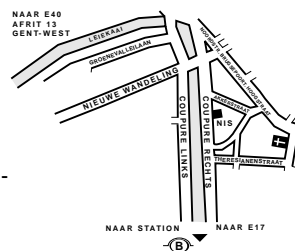
Trein (B) : Charleroi Sud, 20 min van het station (Place Buisset, Rue du Collège, place Charles II, bd Tirou, rue de la Montagne)
Bus : halte Tirou
Autoweg : kleine ring van Charleroi - uitrit Gare du Sud
Parking (P) : betaalparking tegenover het NIS

Gent

Coupure rechts 620, 9000 Gent
tel. 09/267 27 00 fax 09/267 27 29
e-mail : info.gent@statbel.mineco.fgov.be

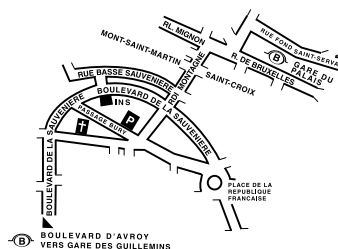
Trein (B) : Gent St.-Pieters
Tram-Bus : 40, 43 halte Theresianenstraat
Autoweg : gemakkelijk bereikbaar langs E40 (uitrit 13 - Gent-West/Drongen)
Parking (P) : op de "Coupure Rechts"

Luik

Bd de la Sauvenière 73-75, 4000 Luik
tel. 04/223 84 11 fax 04/222 49 94
e-mail : info.liege@statbel.mineco.fgov.be

Trein (B) : station Guillemins of Palais
Tram-Bus : (Guillemins) 1 en 4 halte Sauvenière
Parking (P) : Neujean (op 20 m - zelfde straatkant)
Mercure (tegenover)

We verspreiden tal van producten die de Belgische socio-economische realiteit in cijfers weergeven.

Al deze producten, opgenomen in onze catalogus, kunt u verkrijgen in onze regionale centra of bij onze dienst documentatie - verkoop in Brussel. Onze catalogus wordt u op eenvoudige aanvraag toegestuurd. (zie adressen hiernaast) .

Een keuze uit onze gegevens en de lijst van onze publicaties vindt u eveneens op onze website:
<http://statbel.fgov.be>

Diensten, handel en vervoer: andere publicaties van reeks Toerisme

Toerisme en hotelwezen

Deze jaarlijkse publicatie informeert u uitgebreid over de toeristische logiesvormen. In hotels, campings, vakantiedorpen, jeugdherbergen... wordt maandelijks het aantal aankomsten en overnachtingen gemeten. Deze worden opgesplitst in functie van de verschillende logiesvormen en van het gewone verblijfsland van de gasten. De gegevens worden aangevuld met informatie over het doel van het verblijf (ontspanning en vakantie; congres, seminarie of conferentie; andere beroepsdoeleinden) en de gemiddelde verblijfsduur.

Bijkomend krijgt u de gegevens waarover het N.I.S. beschikt betreffende de toeristische sectoren en internationale informatie (E.U. en de Wereld). Een maandelijks indicator is beschikbaar op de website bij de conjunctuurindicatoren.

Jaarlijkse enquête naar de structuur van de ondernemingen : Diensten

Deze publicatie geeft een overzicht van de belangrijkste structurele kenmerken van de ondernemingen uit de marktgerichte dienstensectoren in België. De sectoren die behandeld worden zijn de horeca, vervoer, opslag, communicatie, onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven. Er wordt aandacht besteed aan de voornaamste boekhoudkundige variabelen (omzet, waarde van de productie, toegevoegde waarde, bruto-exploitationsoverschot, waarde van de aankopen, personeelskosten, investeringen), aan de tewerkstelling in de verschillende sectoren en aan de resultaten van de economische sectoren naar grootteklasse van werkzame personen. Ook wordt het belang van de uitzendarbeid in de verschillende dienstenactiviteiten in kaart gebracht.

Enkele andere publicaties

Algemene Publicaties

Regionaal Statistisch Jaarboek
Statistisch tijdschrift – *Maandelijks*

Grondgebied en leefmilieu

Statistiek van de bodembezetting (diskette)
Overzicht milieustatistieken - *Jaarlijks*

Bevolking

Huishoudens en familiekeren – *Jaarlijks*
Totale bevolking op 1 januari - *Jaarlijks*

Samenleving

Huishoudbudgetenquête – *Jaarlijks*

Economie en financiën

Verkoop van onroerende goederen – *Jaarlijks*
Jaarlijkse enquête naar de structuur van de ondernemingen
De conjunctuur - *Maandelijks*

Landbouw

Land- en tuinbouwtelling op 15 mei - *Jaarlijks*

Industrie

Industriële productie en bouwbedrijf – *Maandelijks*
Bouwnijverheid en huisvesting - *Jaarlijks*

FEDERALE OVERHEIDSDIENST
ECONOMIE, K.M.O.,
MIDDENSTAND & ENERGIE

Statistiek en
Economische Informatie

Eerste uitgave

Gedrukt door de
drukkerij van de ADSEI
B-1000 Brussel

Juli 2004